

URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/reznikov-proponuje-rozmishchuvati-oboronni-pidprijemstva-v-shakhtakh.html>

18. Як змінилася економіка за 30 років незалежності / Веб-сайт «Економічна правда».

URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/08/23/677115/>

19. Громов О. Сільське господарство під час війни: зміна пріоритетів (13.09.2022) / Веб-сайт газети «Урядовий кур'єр». URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/silske-gospodarstvo-pid-chas-vijni-zmina-prioritet/>

20. За рік війни в більш безпечні регіони релоковано 800 підприємств (02.03.2023) / Новини / Прес-центр / Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=ZaRikViiniVBilsh>

21. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка, 1970-1980. Т. 3, 1972. 744 с.

22. Костишин Н. С., Яковець Т. А. Обліково-податкова система в умовах воєнного стану: як діяти та, які наслідки. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 2. С. 99–110.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.1.26>

ЛИТВИНОВ Є.В.

ДО ПИТАННЯ ВИДІВ І ФОРМ УПЛИВУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ON THE ISSUE OF TYPES AND FORMS OF INFLUENCE OF ORGANIZED CRIME ON THE STABILITY OF SOCIETY: LEGAL ASPECT

У статті досліджено види та форми впливу організованої злочинності на стабільність функціонування суспільства. Охарактеризовано сутнісні особливості поняття організованої злочинності та її сутності

Автор звергає увагу на те, що організована злочинність як форма впливу на суспільні відносини має досить широке коло можливостей його дестабілізації, сприяє деструктивізації основних взаємодійних процесів у всіх ланках суспільного буття та негативно діє як на окремих індивідів і ланки взаємовідносин, так і на суспільно-політичний і правовий стрій загалом..

Доведено, що зміст і сутність організованої злочинності полягає в реальному намаганні групи осіб, чи будь-якої іншої форми організації більш як однієї особи заподіяти шкоду охоронюваним законодавством України інтересам у будь-якій сфері чи галузі, що складає сегмент у системі правовідносин.

Автором доведено, що організована злочинність є різноманітним і багатоаспектним соціальним явищем. Тому використання фактора або показника для групування завжди буде викликати заперечення. У зв'язку з цим більш обґрунтованою може бути визнана думка про те, що її необхідно поділяти на групи за кількісними та якісними ознаками, за спрямованістю злочинної діяльності, за ступенем складності структурної побудови. Ми вважаємо, що цей підхід є більш ефективним і дозволяє підійти до криміналістичної характеристики на належному науковому рівні.

Перспектива подальшого дослідження полягає в необхідності аналізу суб'єктів протидії та запобігання організованій злочинності як соціально-деструктивному фактору.

Ключові слова: злочинність, організована злочинність, поняття, протидія, запобігання, правоохорона.

The article examines the types and forms of influence of organized crime on the stability of functioning of society. The essential features of the concept of organized crime and its essence are characterized

The author draws attention to the fact that organized crime as a form of influence on social relations has a fairly wide range of possibilities for its destabilization, contributes to the destructivization of the main interacting processes at all levels of social existence and negatively affects both individuals and links in relationships, as well as on the socio-political and legal system in general.

It is proved that the content and essence of organized crime lies in the real attempt of a group of persons, or any other form of organization of more than one person, to harm the interests protected by the legislation of Ukraine in any sphere or industry that constitutes a segment in the system of legal relations.

The author proved that organized crime is a diverse and multidimensional social phenomenon. Therefore, using a factor or indicator for grouping will always cause objections. In this regard, the opinion that it should be divided into groups according to quantitative and qualitative characteristics, according to the direction of criminal activity, according to the degree of complexity of structural construction can be recognized as more reasonable. We believe that this approach is more effective and allows us to approach forensic characterization at the proper scientific level.

The prospect of further research is the need to analyze the subjects of counteraction and prevention of organized crime as a socio-destructive factor.

Key words: crime, organized crime, concept, counteraction, prevention, law enforcement.

Актуальність тематики. Суттєві соціально-політичні та економічні зміни, технологічний розвиток, криміналізація суспільства вимагали наукового осмислення такого негативного суспільного явища, як організована злочинність. Основною основою успішної боротьби суспільства з організованою злочинністю, безумовно, є належний рівень правового забезпечення цього процесу. Тому з появою явища організованої злочинності у науковців і практиків одразу виникають питання щодо застосування додаткових нормативно-правових актів, оскільки чинне законодавство України виявляється невідповідним масштабам і темпам зростання організованої злочинності.

Одним із ключових факторів успішної боротьби з організованою злочинністю в умовах воєнного стану є підвищення рівня безпеки та захист прав громадян. Це означає, що державні структури мають забезпечити безпеку людей, встановити контроль за пересуванням людей, забезпечити дотримання порядку та законності.

Метою статті є теоретико-правова характеристика поняття організованої злочинності крізь призму напрацьованих учених. Це в свою чергу зумовлює необхідність розв'язання таких дослідницьких завдань, як: 1. Надання визначення основним понятійно-категоріальним елементам; 2. Уточнити види та форми впливу організованої злочинності на стабільність функціонування суспільства.

Об'єктом статті виступають суспільні відносини, в сфері протидії організованій злочинності в Україні.

Предметом дослідження є види і форми впливу організованої злочинності на стабільність функціонування суспільства.

Виклад основного матеріалу статті. Сучасна криміногенна ситуація у сфері організованої злочинності є закономірним результатом комплексної дії факторів переходів, помилок і прорахунків у вирішенні бойових завдань стратегії і тактики реформування соціальних, політичних і економічних систем. Непродумані економічні реформи, швидка приватизація та передача величезних державних коштів і активів у приватний сектор відіграли вирішальну роль у зростанні організованої злочинності в країні Україна.

Наявність корупційних зв'язків є однією з важливих характеристик організованих груп, яка забезпечує не тільки їх тривале функціонування, але й подальший розвиток. Для організованих груп характерні корупційні зв'язки високого рівня, які важко виявити під час попереднього

розслідування. Корупцію не можна розглядати як відмінну рису організованої групи, оскільки такі обмеження можуть існувати в групі людей, які вчинили попередні змови. Також особливістю пулу є розірвані з'єднання. Чим більш організована злочинна група, тим вища її корупційна асоціація, що необхідно враховувати під час попереднього розслідування.

На думку А. В. Воронцова та О. А. Гритенко, організована злочинність спирається на підтримку корумпованих представників влади, чиновників і правоохоронців. Без використання розірваних зв'язків неможливе тривале функціонування організованих груп [1].

На думку К. Б. Марисюк і В. В. Черепушак, вирішення реальних завдань боротьби з організованою злочинністю неможливе без ґрунтового теоретичного знання предмета. Це передбачає узагальнення зарубіжних теоретичних досліджень та вітчизняного практичного досвіду в цій галузі. На цій основі вчені виділяють найрізноманітніші ознаки організованої злочинності [2].

Сучасна структура і динаміка злочинності, висвітлена в багатьох наукових працях, характеризується постійним зростанням рівня організованої злочинності, яка з кожним роком набуває нових і небезпечних форм [3].

В цілому, термін «організованість» походить від французького «organisation», значення якого полягає у внутрішній упорядкованості, узгодженості, планомірності, взаємодії частин цілого, об'єднанні людей, спільно реалізуючих певну програму або ціль [4].

Організована злочинність є одним із найскладніших і найнебезпечніших видів злочинності, яка може впливати на економічну, політичну, правову та етичну сфери суспільства завдяки дуже широкому спектру злочинної діяльності. Виходячи з цього, буквально тлумачення поняття «організована злочинність» дозволяє віднести до цього виду злочинності будь-яке злочинне діяння з ознаками організованості [5].

Ця позиція також підкріплена на законодавчому рівні. Отже, відповідно до статті 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» під організованою злочинністю розуміється сукупність правопорушень, пов'язаних із встановленням створення та діяльністю організованих злочинних угруповань [6; 7].

Аналізуючи визначення, слід зазначити, що, визначаючи поняття організованої злочинності, законодавець пішов шляхом визначення її найбільш характерних ознак з урахуванням національних, правових, економічних, історичних та інших факторів.

Загалом правове визначення організованої злочинності розкриває її головну, єдину, кількісну характеристику як злочинів, так і осіб (груп осіб), які їх вчиняють.

Сьогодні в юридичній літературі існує понад 500 визначень поняття організованої злочинності, і всі вони пояснюють організовану злочинність як багатоаспектне негативне соціальне явище, вважає Я. І. Солов'я, не виявлені загальноприйнятою системою ідентифікації злочинів [8].

Цю думку підтримує і Я. О. Калиновська визначила, що проблема виокремлення організованої злочинності була і є в центрі уваги науковців у галузях кримінології, соціології, криміналістики та слідчої діяльності протягом останніх років. На цій основі сьогодні існує значна кількість концепцій і класифікацій організованої злочинності, запропонованих вітчизняними та зарубіжними вченими [9].

Аналіз та узагальнення наукових підходів до визначення поняття організована злочинність, навіть якщо вони дуже різноманітні, дозволяє розділити погляди видатних учених на групи за конкретними ознаками, які вони виділяють, говорячи про організовану злочинність.

До першої групи слід віднести погляди вчених, у яких організована злочинність розглядається як група осіб, при цьому відзначається їх стійкість. Так, О. М. Джуґа, Є. М. Моїсеєва та Т. А. Третьяковська організована злочинність визначається як злочинне об'єднання зі стабільною внутрішньою структурою та ієрархічними зв'язками, створене для планомірної та систематичної злочинної діяльності шляхом корумпування представників влади, насильства та залякування людей, а в деяких випадках - угод з іншими злочинними об'єднаннями. встановити контроль у різних сферах діяльності та в окремих регіонах на певних територіях на довгостроковій основі з метою отримання значних злочинних прибутків [10].

Р. В. Перелігіна, Ю. В. І. Дмитришак розглядає організовану злочинність як групову діяльність п'яти або більше осіб, яка характеризується ієрархічними зв'язками або особистими стосунками, що дає можливість отримання прибутку або контролю над територіями та ринками (внутрішніми та зовнішніми), використовуючи насильство, залякування чи корупцію з метою займатися злочинною діяльністю та проникати в законну економіку [11].

Висновок. У статті досліджено види та форми впливу організованої злочинності на стабільність функціонування суспільства. Охарактеризовано сутнісні особливості поняття організованої злочинності та її сутності

Автор звертає увагу на те, що організована злочинність як форма впливу на суспільні відносини має досить широке коло можливостей його дестабілізації, сприяє деструктивізації основних взаємодійних процесів у всіх ланках суспільного буття та негативно діє як на окремих індивідів і ланки взаємовідносин, так і на суспільно-політичний і правовий стрій загалом..

Доведено, що зміст і сутність організованої злочинності полягає в реальному намаганні групи осіб, чи будь-якої іншої форми організації більш як однієї особи заподіяти шкоду охоронюваним законодавством України інтересам у будь-якій сфері чи галузі, що складає сегмент у системі правовідносин.

Автором доведено, що організована злочинність є різноманітним і багатоаспектним соціальним явищем. Тому використання фактора або показника для групування завжди буде викликати заперечення. У зв'язку з цим більш обґрунтованою може бути визнана думка про те, що її необхідно поділяти на групи за кількісними та якісними ознаками, за спрямованістю злочинної діяльності, за ступенем складності структурної побудови. Ми вважаємо, що цей підхід є більш ефективним і дозволяє підійти до криміналістичної характеристики на належному науковому рівні.

Організована злочинність по-різному впливає на бізнес: нелегальний, напівлегальний (сірий), легальний. Це пов'язано з фінансовими міркуваннями (рентабельність легального бізнесу), «відмиванням грошей», приховуванням незаконної діяльності (так зване «хеджування»), налагодженням відносин з іншими країнами, з правлячою елітою. Гарним прикладом є використання легальних хімічних заводів для виробництва ліків, імпортих та експортних компаній для контрабанди, а також торгівлі зброєю, транспортування шукачів притулку. Співробітники компаній, високопоставлені державні службовці, парламентарі, відомі особи громадського життя часто займаються протиправною діяльністю.

Перспектива подальшого дослідження полягає в необхідності аналізу суб'єктів протидії та запобігання організованій злочинності як соціально-деструктивному фактору.

Список використаних джерел:

1. Воронцов А.В., Гритенко О.А. Профілактика організованої злочинності: лекція, Одеса 2018 16 с. URL:https://oduv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/lek-2018-d_z-2_3-kriminologia_ta_profilakt_zloginiv-8.pdf.
2. Марисюк К.Б. До питання поняття «організована злочинність». Academic Journals and Conferences URL:<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/feb/20948/16.pdf>.
3. Хавронюк М., Мельник М. Ознаки і поняття організованої групи та злочинної організації (кримінально-правовий аспект). *Право України*. 2000. № 4. С. 59–64. URL: <https://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/oznaki-i-ponyattya-organizovanoji-grupi-ta-zlochinnoji-organizatsiji-kriminalno-pravovij-aspekt>.
4. Юридичний словник /за ред. Б.М. Бабія, Ф.Т. Бурчака, В.М. Корецького, В.В. Цветкова. Видання друге, перероблене і доповнене. Київ, 1983. С. 494.
5. Кримінологія. URL: https://pidru4niki.com/81594/pravo/ponyattya_vidi_organizovanoyi_zlochinnosti.
6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України № 3341–ХІІ. *Відомості Верховної ради України*. 1993. № 35.
7. Законодавче забезпечення оперативно-розшукової діяльності: збірник нормативно-правових актів / І.В. Сервезький, С.І. Ніколаюк, В.І. Лазутко, О.М. Юрченко. Київ : Націон.акад. внутр. справ України, 2001. С. 17.
8. Соловій Я.І. Організована злочинність як найвища стадія розвитку криміналітету. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 1999. № 4. С. 63–72.
9. Калиновська Я.О. Сучасні види організованої злочинності загалом кримінальної спрямованості. *Forum Prava*. 2017. № 5. С. 164–168. URL: <https://forumprava.pp.ua/files/164-168-2017-525-.pdf>.
10. Джужа О.М., Моїсєєв Є.М., Третякова Т.А. Стислийсловниккримінологічнихтермінів : навчальнийпосібник /підред. О.М. Джужи. Київ :НАВСУ, 2000. С. 34.
11. Перелигіна Р.В., Дмитришак Ю.І. Щодо стратегії боротьби з організованою злочинністю (на прикладі України та Іспанії). *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 320–324.